

Onder de streep verdrinken mensen

Een pleidooi voor toetsen op besteedbaar inkomen

Twee keer te hoog = veel te laag

De NVVK bracht in hun jaarverslag de alarmerende boodschap dat opvallend veel mensen met een hoger inkomen aankloppen voor schulphulpverlening.¹ Door de toegenomen inflatie en energiekosten komen mensen met een modaal of bovenmodaal inkomen onder de streep niet uit.

Voor de NoordAs is dit geen nieuw bericht. Marijke ontving zelf geen enkele hulp toen ze enkele jaren geleden door het plotselinge overlijden van haar man een inkomensval maakte, terwijl haar kosten gelijk bleven. Haar bruto inkomen bleef echter ruim boven de norm die de gemeente hanteert voor inkomensondersteunende regelingen, waardoor ze geen ondersteuning kreeg van de gemeente. Familie en vrienden hielpen haar met boodschappen en uiteindelijk kwam ze bij de Voedselbank terecht. De enige instantie die wél onder de streep kijkt en toetst op besteedbaar inkomen.

Ook Myra kwam door wisselende uitbetaling van haar werkgever in de financiële problemen, terwijl haar brutoinkomen ruim boven de gestelde norm uitkwam. Ze belandde hierdoor in een inkomensval. Ook zij kwam niet in aanmerking voor de minimaregelingen van de gemeente, waardoor haar kinderen zonder laptop of fiets naar school gingen.

Wat is het probleem?

De gemeente Amsterdam toetst op bruto-inkomen vanuit het principe “Keep it simple”.² Bij de toekenning van de Stadspas (groene stip) en 15 minimaregelingen wordt het fiscaal jaarinkomen als uitgangspunt genomen.

Gelukkig lijkt het erop dat de gemeente de normen steeds ruimer neemt. Mensen met een te hoog inkomen en schulden komen nu ook in aanmerking voor de Pak je Kans-regelingen. En kinderen van ouders met een te hoog bruto-inkomen kunnen ook ondersteuning krijgen.³

¹ Jaarverslag NVVK 2022 | jaarverslag.nvvk.nl/2022/inflatie

² Presentatie bij Bijeenkomst Bereik Voorzieningen, Gemeente Amsterdam, 23 maart 2023

³ Wat is een laag inkomen? www.amsterdam.nl/werk-inkomen/hulp-bij-laag-inkomen/laag-inkomen-weinig-vermogen/#h6bf6a096-32f6-4f01-b7f6-9c773a60f901

Voor veel mensen werkt de toets op bruto inkomen voldoende. Er is dus geen reden om daarmee te stoppen. Voor een steeds groter wordende groep werkt deze route niet. Een hoog bruto inkomen kan resulteren in een laag besteedbaar inkomen als er een hoog en onvermijdbaar lastenpakket is. In de beschrijving van de methoden van het SCP & NIBUD wordt benadrukt hoe belangrijk het is om uitgaven mee te wegen.

Inmiddels is er bij de gemeente Amsterdam een route bijgekomen, op voorspraak van de NoordAs: nieuwe klanten van de Voedselbank krijgen automatisch een Stadspas (met groene stip) en toegang tot de 15 minimaregelingen. Een mooie stap voorwaarts, maar wat ons betreft ontoereikend. Het al te laat als het besteedbaar inkomen pas bekeken wordt als mensen hun voedsel niet meer kunnen betalen!

Oplossing: toets aan de voorkant op besteedbaar inkomen

De oplossing is eenvoudig en kostenefficient: voeg aan de voorkant een toetsingsroute toe voor mensen die aangeven dat ze door onvermijdbare hoge kosten niet rond kunnen komen.

Het uitgangspunt hierbij is: mensen kloppen niet voor niets aan om hulp. Als mensen die stap al hebben gezet en actief aangeven dat ze hun hoofd niet boven water kunnen houden, dan bied je ze een alternatieve route aan (ipv niets). Keep it simple & warm.

Door met regelmaat te toetsen op besteedbaar inkomen weet je ook of bewoners recht houden op de voorzieningen, vergelijkbaar met de herintake van de Voedselbank.

Preventief. Stel het besteedbaar inkomen vroeg vast, met een ruimere norm dan de Voedselbank hanteert. Hiermee kan voorkomen worden dat mensen pas getoetst worden op het moment dat het water ze aan de lippen staat. Zo kan er eerder ondersteuning worden geboden, en niet pas als er schulden zijn ontstaan.

Eenvoudig. Een vergelijkbare route wordt al toegepast door de Voedselbank, inclusief toetsingskader en benodigde ICT. BuurtTeammedewerkers zijn al getraind in deze toetsing, dus dat vergt weinig extra training voor de uitvoering. De BuurtTeams gebruiken deze toetsing al voor de aanvragen bij de Voedselbank. Een aanvraag duurt minder dan een uur voor een getrainde BuurtTeammedewerker.

Kostenefficiënt: aangezien deze route een aanvulling is op de bruto inkomenroute is, hoeft niet iedereen met geldproblemen getoetst te worden op inkomen en uitgaven. Dat geldt voor een kleine minderheid (naar schatting 10%). Door deze mensen vroegtijdig te toetsen, voorkom je dat mensen door de ondergrens zakken en schulden maken wat een meervoud aan maatschappelijke kosten met zich meebrengt.

Eerlijk: uiteindelijk geeft een toets die uitgaven meeneemt een eerlijker beeld van armoede in de stad. In onderstaande tabel (bijlage 1) worden drie reële

Onze oproep

- Laat mensen als Myra en Marijke niet zwemmen, maar voeg een toets op besteedbaar inkomen toe als mensen om hulp vragen;
- Laat de al getrainde BuurtTeammedewerkers de toets op besteedbaar inkomen uitvoeren;
- Richt een meldpunt in waar het Buurtteam verslag doet van aanvragen van de situaties van een te hoog bruto inkomen maar laag besteedbaar inkomen;
- Communiceer deze route actief en prominent via de BuurtTeams en op de website van Pak je Kans, zodat mensen daar actief op kunnen handelen.

huishoudbegrotingen met elkaar vergeleken. Degene met het hoogste bruto inkomen heeft door onvermijdbaar hoge vaste lasten en doordat ze geen recht hebben op toeslagen en gemeentelijke regelingen een significant lager besteedbaar inkomen dan de twee anderen waarvoor dat niet geldt.

Praktische uitwerking

Als iemand niet het hoofd boven water kan houden en bij het BuurtTeam aanklopt voor ondersteuning wordt er in de basis gecheckt of de inwoner geregistreerd staat in Nederland en wat zijn fiscaal jaarinkomen is. Als bruto inkomen te hoog is, dan stopt de route of wordt doorverwezen naar niet- gemeentelijke instanties (Stichting Leergeld, Voedselbank, Sina, FBNA) die een andere toetsing hanteren. Dit is zoals het nu werkt.

Zoals wij het ons voorstellen in de Besteedbaar Inkomen Route wordt er een melding gemaakt dat deze persoon niet geholpen kan worden op basis van bruto inkomen. Daarna wordt er gekeken naar het besteedbaar inkomen, waar het netto inkomen in mindering wordt gebracht met de vaste en variabele lasten. De vaste lasten moeten onverkort overgenomen worden en voor de variabele lasten kan gebruik gemaakt worden van de referentiebedragen die de Voedselbank en het Nibud hanteren.

Als mensen onder de ondergrens uitkomen, komen mensen in aanmerking voor de gemeentelijke voorzieningen.

Wat is de ondergrens?

De norm die het SCP hanteert is bijvoorbeeld het niet-veel-maar-toereikend criterium. De scp-armoedegrens is in belangrijke mate gebaseerd op minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud en kent twee niveaus. Het basisbehoeftebudget omvat de minimale uitgaven aan onvermijdbare, basale zaken zoals voedsel, kleding, en wonen, en enkele andere moeilijk te vermijden posten. Het niet-veel-maar-toereikendbudget is iets ruimer en houdt ook rekening met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie. Dit bedrag wordt door het SCP voor 2023 geschat op €1533 voor een alleenstaande.⁴ Wij stellen voor om het niet-veel-maar-toereikendbudget te hanteren.

Onze oproep is dus: zet het besteedbaar inkomen vol in de schijnwerpers. Zet het op de website van het BuurtTeam en Pak je Kans. Eventueel met een invulformulier op de websites a la Voedselbank Nederland.

Meer weten of doorpraten?

Huub Waalewijn
06 10 98 85 50
www.denoordas.nl

⁴ Op dit moment is de schatting het enige dat bekend is over het nietveelmaartoereikendbudget voor 2023. Het CBS en SCP werken momenteel samen aan een nieuwe armoedegrens, die waarschijnlijk 2 in het tweede kwartaal van 2024 bekend wordt gemaakt. (uit het document "Op weg naar een nieuwe armoedegrens" uit juni 2023 van Nibud, CBS en SCP).

Bijlage 1: Drie alleenstaanden vergeleken op Bruto & Besteedbaar Inkomen (2021)

Alleenstaande A		Alleenstaande B		Alleenstaande C	
Bruto Jaarinkomen	26455	Bruto Jaarinkomen	18949	Bruto Jaarinkomen	16012
Inkomen per mnd		Inkomen per mnd		Inkomen per mnd	
AOW	1218	AOW	1218	AOW	1218
Bedrijfspens. 1	379	Bedrijfspensioen	145	BijzBijst schuldsan	185
Bedrijfspens. 2	276	Huurtoeslag	225	Huurtoeslag	220
Verhuur parkeerplek	47	Zorgtoeslag	107	Zorgtoeslag	107
Zorgtoeslag	50	Pak je Kans	100	CAK bijz bijstand	220
Totaal netto pmnd	1970	Totaal netto pmnd	1795	Totaal netto pmnd	1950
Vaste lasten	1499	Vaste lasten	1014	Vaste Lasten	1000
Besteedbaar inkomen	47	Besteedbaar inkomen	780	Besteedbaar inkomen	950
Vaste lasten					
Huur	720	Huur	545	Huur	540
Parkeerplek	47	Parkeerplek	0	Parkeerplek	0
Energie	90	Energie	100	Energie	120
Zorgverzekering	162	Zorgverzekering	160	Zorgverzekering	160
Eigen risico zorg	38	Eigen risico zorg	38	Eigen risico zorg	38,5
Gemeentel. lasten	40	Gemeentel. lasten	30	Gemeentel. lasten	35
Waterschapsbel.	16	Waterschapsbel.	15	Waterschapsbel.	16,23
Waternet	11	Waternet	11	Waternet	11
Verzekeringen	30	Verzekeringen	25	Verzekeringen	25
TV/internet/tel.	75	TV/internet/tel.	75	TV/internet/tel.	40
OV + Aanvull OV	30	OV + Aanvull OV	15	OV + Aanvull OV	15
Schuldsanering	150				
Totaal	1499	Totaal	1014	Totaal	1000

toetsingsroute besteedbaar inkomen

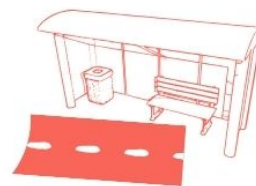
2 Meldpunt

Een te hoog bruto inkomen voor de regelingen van de gemeente? Noteer het, zodat inzichtelijk wordt hoeveel huishoudens in de problemen komen door de bruto-inkometoetsingsroute.

1 Bruto inkomen

De huidige toetsing op bruto inkomen voor armoedevervoorzieningen werkt goed voor veel huishoudens. Blijf dat dus vooral doen! Keep it simple!

3 Besteedbaar inkomen

Een te hoog bruto-inkomen? Kijk dan naar de onvermijdbare vaste en variabele lasten. Het Nibud hanteert referentiebedragen voor variabele lasten. BuurtTeammedewerkers zijn daarin getraind. Daarbij wordt de persoonlijk situatie meegewogen. Het bedrag dat overblijft is iemands besteedbaar inkomen.

Norm

Het SCP hanteert het niet-veel-maar-toereikend criterium waarin naast basisbehoefte ook rekening wordt gehouden met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie. In 2023 komt dit bedrag op €1533 (netto) voor alleenstaande. Belangrijk is dat de norm geïndiceerd wordt.

4

5 Toekenning

Als iemands besteedbaar inkomen bij de toetsing onder het niet-veel-maar-toereikend budget van €1533 komt, worden de gemeentelijke voorzieningen toegekend.

